

Правни факултет универзитета у Крагујевцу

Кинески правни систем

Семинарски рад

Увод у право

Ментор:
Срђан Ђорђевић

Асистент:
Андрија Поповић

Студент:
Лазар Јовановић
37 / 2018

Крагујевац,
новембар, 2018

Садржај

Увод.....	2
Табела кинеских династија	3
Историја и еволуција Кине	4
Модерно кинеско право	17
Извори права.....	17
Државно уређење и структура власти.....	18
Подела власти у НР Кине	19
Председник.....	19
Државни савет или Централна народна влада	20
Национални народни конгрес НР Кине	22
Судство	24
Врховни суд НР Кине	25
Народни прокураторат НР Кине	26
Централна војна комисија	28
Референце	30

Увод

Данас, ако искључимо утицај који је Кина као више миленијумска цивилизација оставила на свет, нећемо имати реалну слику света, његову потпуну историју, културолошке и цивилизацијске фундаменте на којима *de facto* почива данашњи светски поредак; штавише не само да нећемо имати реалну слику, него ћемо имати дијаметрално супротно од тога, чак можемо рећи потпуно погрешну слику света. Тим пре, изучавање кинеске цивилизације и њених чинилаца, од којих ћемо ми у овом раду обрађивати право и помало државу, је од круцијалног значаја за утврђивање континуитета општег просперитета људи и њиховог апстрактног и конкретног колектива.

Ако се осврнемо, можемо видети да је Кина, поред веома дуготрајног историјског ентитета, такође и савремена држава са развијеним правним системом, перспективном будућношћу и тренутно најразвијенијом светском економијом (*Светска банка, 2018*) која као што знамо из историјских прилика условљава развитак квалитетног права.

Овај семинарски рад ће послужити као пример и модел будућим студентима који за циљ имају обраду кинеског правног система и његову историјску еволуцију. Како би утврђивање квантитета и квалитета утицаја на друге правне системе било превише комплексно на овом нивоу истраживања, њиме се нећемо бавити у овом раду, али ако се којим случајем закачимо одређене правне норме коју би читаоци пронашли занимљивом, по процени креатора овог дела, онда ће се поменути као занимљиви факат.

Све информације, ресурси знања, референце и закључци су у складу са временом писања овог рада и треба их посматрати као привремене услед све бројније истраживачке популације и развитка истраживачког метода када је у питању правна наука, као и активних политичких тема које можда стварају, а можда и не стварају пристрасност при истраживању посебно у сфери одређивања *de jure* и *de facto* власти над полугама моћи у НР Кини.

Табела кинеских династија

Dynasty	Date
Xia	2070-1600 B.C.
Shang	1600-1046 B.C.
Western Zhou	1046-771 B.C.
Eastern Zhou	
Spring and Autumn Period	770-476 B.C.
Warring States Period	475-221 B.C.
Qin	221-206 B.C.
Western Han	206 B.C.-A.D. 24
Eastern Han	25-220
Three Kingdoms (Wei, Shu and Wu)	220-265
Western Jin	265-316
Eastern Jin	317-420
Southern and Northern Dynasties	420-589
Sui	581-618
Tang	618-907
Five Dynasties	907-960
Northern Song	960-1127
Southern Song	1127-1279
Yuan	1271-1368
Ming	1368-1644
Qing	1644-1911

Табела 1. Временска периодизација кинеских и некинеских династија

Историја и еволуција Кине

Постоје многи периоди у кинеској историји и већина њих је са собом носила одређене квалитативне промене, због чега постоје велике несугласице на тему порекла и датирања почетка кинеске цивилизације, али се модерна историја делимично везује за настанак прве кинеске династије **Хсја (eng. Xia, chi. 夏)** која датира од 2070. године п.н.е. до 1600. године п.н.е. а која се и сама сматра легендарном, вероватно и митском династијом. У овом периоду Кина полако постаје робовласничко друштво. По легенди, династију Хсја је основао Ју Велики који је своје име стекао градећи канале како би амортизовао поплаве Жуте реке. Ју је постао краљ Кине који је владао 45 година. Његови наследници, владали су Кином наредних скоро 500 година, од којих су неки сматрани злим тиранима као што је то био Краљ Ђие који је збачен с власти, након чега је Кину наследила династија **Шанг (eng. Shang, chi. 商)**. За време Хсја династије, Кина је била феудална монархија којом је владао краљ. Феудални велепоседници и моћници су владали провицијама и регионима широм Кине. Заклињали су се на верност краљу, а легенда каже да је краљ Ју поделио целокупну земљу на 9 провинција.

Међутим, најранија писана документа као што су „**Записи великог историчара**“ и „**Анали на бамбусу**“ се везују за династију Шанг због чега се она узима као фактички почетак кинеске државе. Према традиционалној кинеској историографији династија Шанг је претежно владала у долини Жуте реке. Ово је била династија за чије време владавине је изумљено писмо које је читко и дан данас особама са ширим знањима из кинеског језика, морфологије и морфосинтаксе. Поред писаних извора, о овој династији сазнајемо и преко костију пророка које су се користиле за давање одговора владарима на одређена питања. Наиме, духовник би урезао питање на кости, затим је загрејао док она не напрсне, након чега би тумачио напрслину и на основу ње давао одговор. За време ове династије, почело се са коришћењем бронзе за израду религијских предмета, као и копља која су им давала значајну предност у односу на своје противнике. Династија Шанг је такође владала отприлике 500 година, и државна организација за време овог периода је била подоста развијена са владајућим диференцираним слојевима од којих су високи државни званичници углавном били у уском сродству са краљем. Војсковође су владале одређеним провинцијама, али су дуговали верност краљу и морали би да пошаљу војску у рат у

колико би краљ то затражио. Уведен је систем такси за грађане, као и систем доприноса од околних земаља, што по правилу значи да је у ово време Кина била изузетно војно моћна држава. Најпознатији краљ династије Шанг се звао (В)У Динг који је владао 58 година. Последњи краљ из династије Шанг звао се Ди Хсјин у за време чије владавине је власт постала корумпирана и ког је касније збацио (В)У из династије Џоу.

Након династије Шанг, уследила је најдуговечнија династија **Џоу (eng. Zhou, chi. 周)** која је владала преко 700 година. Током ове династије, посебно пред крај, родили су се и стварали најутицајнији умови кинеске традиције и културе, уметности, филозофије и религије. Џоу династија је још и звана **династијом буђења**. За време ове династије, родили су се умови као што су Лао Це, Конфучије, Менције, Мо Це, чији се утицај на Кину огледају до дана данашњег, а што ћемо видети касније и на правни систем као последицу општег развитака и условитељем будућег. Џоу династија је установила, нешто што ће се касније показати као најиздржљивија политичка доктрина у историји човечанства која се звала „Небески Мандат“. Они су тврдили да је њихова морална супериорност оправдала преузимање богатстава и територије династије Шанг, као и да су небеса, тј. небески бог (天師) доделила морални мандат којим би династија Џоу заменила династију Шанг и повратила добру владавину над народом.

Западни писци обично називају период владавине династије Џоу „феудализмом“ јер је систем **Фенгђијен (封建)** веома упоредив са средњевековним феудалистичким системом. Међутим иако је фенгђијен систем, тј. држава за време династије Џоу била заиста феудалистичка, она је имала суштинске разлике од средњевековних држава. Најбитнија је била та што су сви феудалци били повезани крвним сродством. Они који нису припадали крвном сродству су постајали чланови рода брачним везама. Тим пре, локални моћници су били дужни да прихвате ауторитет краља као главе једне велике породице. По питању наследства, Џоу династија је једино признавала патрилинеалну примогенитуру¹. Наслеђивањем феуда, феудалац је такође наслеђивао и робове, тј. људе који су радили на феуду. Иако је овај систем био феудалистички, феудалисти су у одређеном степену могли бити посматрани и као чиновници.

¹ Патрилинеална примогенитура је вид наследства у коме све наслеђује први, тј. најстарији син човека који оставља наследство. Најстарији син је универзални сукцесор свог оца.

Цоу династија је напoкoн нестала током периода „Зараћених држава“ после преко 700 година владавине када је армија државе **Ћин (eng. Qin, chi. 秦)** освојила град Ченгџоу, а последњи из династије Цоу, краљ Нан био убијен. Тако је држава Цоу била апсорбована од стране династије Ћин, која је, иако далеко краткотрајнија у поређењу са династијом Цоу, оставила изузетно битне трагове на кинеској култури. Наиме, само име Кина - *China* је потекло од имена *Qin (Ch'in)* и у неким романским језицима се задржало до дана данашњег.

Након нестанка Цоу династије, у Кини је настало оно што се чинило бескрајном борбом великог броја региона за превласт над државом и тај период се звао период „Зараћених држава“ (*The Warring States period*), који се окончао тиме што је 221. године краљ Јинг Ценг из државе Ћин по први пут у историји ове цивилизације ујединио Кину под једним барјаком. Поред оваквог невероватног достигнућа, династија Ћин је начинила реформу по учењу Хан Феиц-а², која је дозволила Првом цару, Ценгу да контролише све своје и новоосвојене територије; која је, иако у супротности са школом конфучизма, била успешна и као што је то рекао Мајкл Лоу: *„Први цар и његова администрација се данас сматрају оснивачима начина владавине који је постојао на већини територије онога што касније називамо „Кина“ као јединствен ентитет, завештавајући аманет на ком су касније династије градиле своје институције.“*. Уз овакав систем, држава је цветала, јер су појединци у војсци и чиновничком апарату били лакше идентификовани и могли су се лакше истаћи у друштву. Као што је то инсинуирано у цитату, у Кини је за време владавине династије Ћин, врховна власт била у рукама **цара**, кога су саветовали **плаћени чиновници** чије су титуле и дужности потицале из претходних периода и династија. На врху чиновничког апарата, испод цара су се налазили канцелар и царски саветник, испод њих девет старијих министара који су били бирани по налогу царског ауторитета са дужностима специјализоване природе. Влада се фокусирала на већу ефикасност и примењивање **писаног закона уместо традиције** јер се у овом периоду десио врхунац **Легализма**³, филозофије која има трагова до дана данашњег, у модерном правном систему

² Хан Феиц је древни кинески текст који је по предању написао филозоф и политичар Хан Феи, а који се тиче учења школе „Легализма“ о теорији људске природе.

³ Древна кинеска филозофија која сматра да су људи природно више наклоњени да раде лоше него добро.

Кине, иако су традиционални кинески правни систем и модеран кинески правни систем суштински два различита система.

Да би успешно владали оволиком територијом, династија Ћин је поделила територију на мање јединице – округе (xian) или командирства⁴. Један од планова заштите северозападне границе царства је била и изградња Великог кинеског зида који је повезан негде око 221. године п.н.е, а који су касније династије наставиле да граде све до 1644. године нове ере када је последњи пут рађено на њему по царском налогу династије Минг. Током грађења овог зида, настала је кинеска фраза: 不到长城非好汉 – „*ко не стигне до великог зида, није добар човек*“, фигуративни смисао ове фразе је да онај који себи зацрта циљ, а не успе да буде довољно истрајан и да га испуни, није добар човек. Такође, током владавине династије Ћин направљени су и ратници од теракоте који су служили да чувају цара после смрти, а откривени су тек 1974. године. Занимљиво је то да је за време периода „Зараћених држава“ изумљен мач. Последњи цар из династије Ћин, цар Ши Хуангди, умро је на свом путовању кроз царство, наиме посматрајући да ли органи власти извршавају дужности, међутим каснији докази тврде да је цар заправо тражио еликсир бесмртности. Када је умро, трон је остао празан, што по правилу у оваквим случајевима значи да ће бити унутрашње борбе за власт. Па су тако насупротстављени Лију Банг из државе Хан и генерал Хсјанг Ју из државе Чу били највећи претенденти на трон. Из ове борбе, као победник је изашао Лију Банг, након што је Хсјанг Ју био побеђен у борби, или како други извори наводе, био постепено поткопан народном подршком Лију Бангу који је био први пореклом прост човек који је постао цар.

Династија **Хан (eng. Han, chi. 漢)** је, поред Хсја, Шанг и Џоу династије такође једна од најдуготрајнијих династија у историји кинеске цивилизације која се сматра панданом свог западног савременика Рима. Оно што је занимљиво је да Кинези дан данас себе понекад уместо 中国人民 – што би значило кинески народ, зову 漢国人民 што би значило племе Ханово, или хански народ. Ово је било златно доба Старе Кине посебно по питању уметности, политике и технологије. У погледу централне власти, цар је у исто време био и врховна извршна и врховна судска и врховна законодавна власт.

⁴ Командирства у овом контексту представљају војно-територијалне јединице под управитељством војних заповедника, а не војни чин.

Поред овога, био је и врховни заповедник војске, такође био је без лимита своје моћи, уз неколико изузетака који се тичу одлука које је доносио по „препоруци“ својих саветника.

Чиновнички апарат се није квалитативно мењао од времена владавине династије Ћин, осим у погледу прерасподеле дужности његових саветника и министара. На пољу локалне власти, било је више подела, међутим, уз пар измена, преузета је територијална и војно-територијална реформа династије Ћин. За време династије Хан смишљен је папир који је био далеко напреднији од пергаментa који се користио на западу у то време. Међутим, коришћење папира је углавном било намењено тривијалним стварима као што је увијање рибе, радије него писању докумената, уз пар изузетака. У овом периоду је направљено оно што се сматра **најстаријим пописом грађана у историји** човечанства и он је износио око **57,671,400** људи. Такође битно је да је у овом периоду Сима Ћиен, који се сматра оцем кинеске историографије, написао „**Записе Великог историчара**“, дело које је извор скоро свег знања о династијама пре Хана. Највеће економско достигнуће је отварање **Пута свиле** који је повезивао Хсји'ан са обалом Леванта, а њу са Медитераном. Међутим, за нас као правнике, најбитније је да је за време ове династије **Конфучизам** или Конфучијанизам у постао званична државна идеологија и која је достигла ниво будизма што ће изузетно утицати на будући развитак права ове државе. Након низа несрећних случајева и „пропасти једне династије“ у Кини наступа период „Три краљевства“ – 三国⁵, у коме се никакве квалитативне промене нису десиле, те се њиме нећемо ни бавити у овом раду.

Да би се држава Кина поново ујединила у кохерентну целину која је престала да буде са пропашћу династије Хан, било је потребно скоро преко три века, а династије које су владале након тога нису имале довољно погодних услова да би владале као што су ове пре периода три краљевства. Након турбулентна три века, трон државе Кине је поново био заузет од стране династије **Ћин (eng. Jin, chi. 晉)**. Међутим, ово заузеће је било кратког даха, јер је Кина, следствено периоду три краљевства била у јако незавидној ситуацији а

⁵ . За заинтересоване, постоји истоимена књига која у Кини има ауторитет Андрићеве „На Дрини ћуприја“.

што је за последицу имало рат око наследства, грађански рат и инвазију азијата који нису припадали роду Хановом. Ова инвазија је узроковала веома велику миграцију тадашњих Кинеза. Да би спречила нереде, династија Ђин је донела реформе које би олакшале положај новопридошлих суграђана тиме што су били ослобођени од плаћања пореза. Та реформа је једино што нас интересује, јер ова династије осим тога није имала никакве друге отиске по еволуцију кинеске државе.

Логично следи закључак да је сплет околности који се дешавао након династије Ђин, тј, после династије Хан оно што би Вилис Харман и О. В. Маркли назвали „lead-lag phenomenon“ који представља диспарат између адаптације на ону реалност коју друштво као целина сматра пожељном и праве реалности која је условљена тренутним чињеничним факторима. Пошто се „lead-lag phenomenon“ везује за постиндустријалне периоде, било би небазриво, чак и опасно направити буквалну паралелу са оним што овај појам представља, али ако пробамо да из контекста теме коју су обрађивали изведемо график којим су обележили тај диспарат, можемо видети да , ако бисмо променили имена чинилаца графика, ово такође осликава и ток кинеске државе и тај континуитет успона и падова. Може се рећи да је ово принцип који може да се примени свуда.

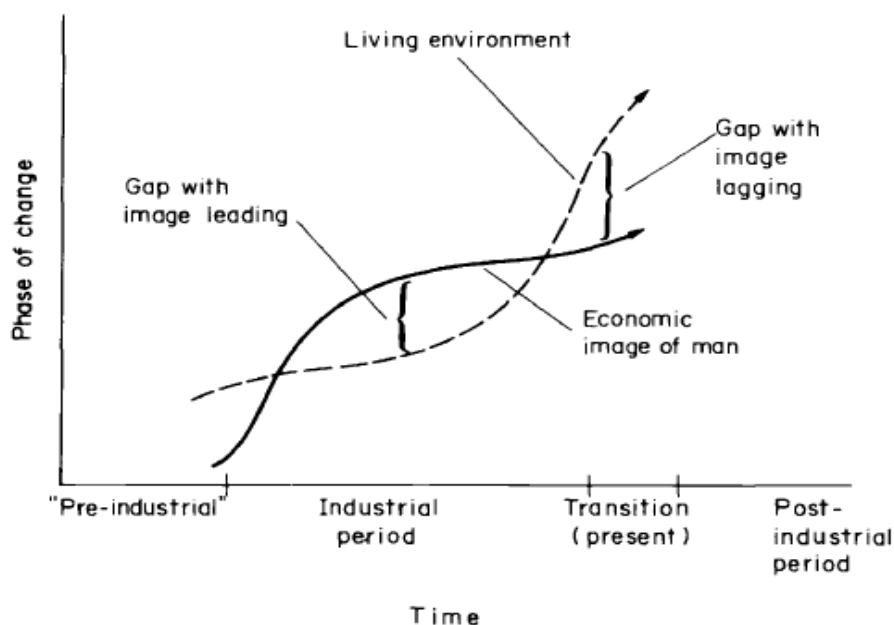

График 1. Фаза интерполације реалних друштвени чинилаца у односу на генералне аспирације одговарајућег друштва кроз време

Но, ово је само теорија која не представља стварни и једини разлог овог својевременог суноврата кинеске државе, али свакако је интересно посматрати тај сплет околности из ове перспективе.

Окончањем династије Ћин, наступио је период Северних и Јужних династија који са собом није носио никакве квалитативне промене које би биле интересантне читаоцима, а у исто време биле потребне као увод даљем тексту, осим података да је период окончан уједињењем 16 провинција, унутрашње Кине од стране Цара (В)Уен из династије **Суеј (eng. Sui, chi. 隋)**. Суеј династија је из периода хаоса поново ујединила Кину и обновила владавину кинеског етноса Хан. Током владавине ове династије су се покретале идеје као што су систем „Једнаких поља“ који је требало да смањи економску неједнакост у народу и увећа пољопривредну ефикасност. С обзиром на комплексност закона, Суеј династија је такође реформисала и право. Затим стандардизацију новца који се користио. Такође су проширили будизам кроз царство. Један од најскупљих пројеката који су имали је прављење Великог канала којим се спојио источну престоницу Луојанг у центру мреже са западном престоницом Чанг'ан и источним економским и пољопривредним центрима као што је Ханџоу и Беиђинг. Осим овог пројекта, продужавање Великог кинеског зида, као и изградња тадашње престонице Луојанг ће омасовити грађевинске раднике тадашње Кине по велику цену људских живота. Суеј династија је још једна од краткорочних династија попут Ћин династије, која је такође налик овој, имала кључан значај за Кину као државу, подједнако политички као и културолошки и као и Ћин династија, Суеј је била претходница великој династији Танг. Иначе се за овај период може рећи и даје период ране „ренесансе“ у Кини. **Династија Танг (eng. Tang, chi. 唐)** је династија која је наследила династију Суеј и претходила периоду „Пет династија и десет краљевстава“. Она се често сматра златним добом реформе и пољопривреде Старе Кине, поред периода династије Хан, што је претходило одређеним мерама које се и дан данас примењују у Кини. Танг територија, освојена војском и политичким маневрима се упоређује са оном из династије Хан, а Чанг'ан, престоница, је био најнасељенији град на свету у своје време. Други цар из династије Танг, Таидзонг се до дана данашњег сматра књишким примером квалитетног владара који је реформисао управу, социјалну структуру, војску, образовање и религијске обреде. Једна од најбитнијих реформи за нас је она коју је спровео користећи се закоником који је написан током Суеј династије, и написавши нови законик поставио је

темеље на коме ће се градити будуће кинеске династије, као и околне државе као што су Кореја, Јапан и Вијетнам (*Ебри, Волтол и Палес*). Начин организовања администрације се задржао из периода Северних и Јужних династија. Централна влада и локалне самоуправе су имале опсежне информације о грађанима како због потребе организовања јавним радовима, тако и због плаћања пореза. Међутим, владари Танг династије су настојали да охрабре људе да воде своје белешке и уговоре који су потписани и доказиви уз сведоке, ради олакшавања тужбеног поступка и смањивања времена до доношења пресуде, као и могућности доказивања власништва над одређеном имовином што траје до дана данашњег, не само у Кини већ и у целом свету.

Како би осигурали да најбољи владају државом и имају позиције у бирократији, одржавани су „**царски испити**“ за студенте конфучијанизма чији очеви нису били **уметници или трговци**. Испити су били јако тешки и укључивали су различите вештине које један представник народа и у народу мора да поседује. Ова конкурентски настројена политика се показала као веома плодносна, јер су само најбољи били на позицијама. Поред тога, Танг династија је установила и школе широм Кине са јединственим планом и програмом рада како би промовисали конфучијанизам.

Најранији сачувани законик је пронађен 653. године који је био подељен на 500 чланова. Танг законик је осигуравао једнако подељену имовину на све наследнике што је спречило велике земљопоседнике да путем правила примогенитуре направе племство које би имало децентрализујући ефекат на царску власт. Претходна аристократија је била замењена школованим конфучијанистима на власти и ова пракса се примењивала до краја царске Кине. Током ове династије, први и једини пут је жена постала царица Кине, што ће касније утицати на давање већих права женама у династији Сонг. Сам Таидзонг је био врло толерантан на стране религије као што су Хришћанство и Будизам, што је често показатељ владареве мудрости и способности. Као и свака друга велика династија, по речима Џастина Винтла: „у ретроспективи, династија Танг је полагала превише поверења у своје таленте као царске владаре“, што је неминовно условило пад династије, а касније и немире који су поново поделили Кину. Предстојећи период се зове период „Пет династија и десет краљевстава“

Као и претходни периоди који су разјединили Кину, и овај карактерише са правног аспекта, велика злоупотреба судства и ригорозне казне. Остале злоупотребе су се такође огледале у коришћењу окрутних метода мучења коришћењем ножева и ексера. Сматра се да су војни команданти, који су некада били задужени за ред и мир, сада извршавали погубљења без питања. **Други Танг законик из 737.** је био статутарна основа за све ове земље, али се он није користио у потпуности, већ само како би се стицала политичка надмоћ над непријатељима. Остале државе су у пар наврата доносиле своје законике, али ни један одређени није потрајао. Растројство у Кини се наставило све до 960. године када је династија Сонг ступила на власт, узурпацијом трона од стране цара Тајдзуа из династије Сонг, тиме окончавајући период Пет Династија.

Династија **Сонг (енг. Song, chi. 宋)** је била прва кинеска династија која је издала **новчанице** које су коришћене уместо правог новца, чије је коришћење било обавезно по цену смрти. Такође, династија Сонг је прва кинеска влада која је оформила дуготрајну стајаћу морнарицу. Осим тога, била је позната и по коришћењу барута, као и одређивању правог севера коришћењем компаса. Како је законик из 737. године династије Танг остао темељ **традиционалног кинеског права** и династија Сонг се на њему градила. Путујући шерифи су одржавали ред и поредак у окружним општинама, а некад и селима. Званичници и судије се нису трудили да само буду добро упознати за писаним правом, већ су и настојали да промовишу морал у друштву. Због високих трошкова суда, супротстављене стране су се трудиле да своје размирице реше приватно, без посредства званичника. С обзиром на то да је Кина била апсолутистичка монархија јако рано, тако су се и струје интелектуалаца које су испитивале квалитет неприкосновене моћи у друштву јавиле јако рано. Како ће га касније звати, нео-конфучијанизам је се стално постављао као проблем за време владавине династије Сонг. Царски испити који су били установљени за време династије Танг су сада почели да роде плодом, с обзиром да је технологија штампе знатно олакшала конфучијанистичке списе и тиме обухватила више квалитетних кандидата на шта нам указује бројка да је на почетку тринаестог века било скоро 400,000 кандидата за званичне функције. **Оваква пракса је омогућила већу меритократију, друштвену покретљивост и једнакост у изборности кандидата!**

У складу са добом, као и у Европи, постојао је одређен презир према трговцима, рекламирању међу јавним функционерима. Ако би један тежио ка томе да се путем

трговине или сличних медота обогати, он се посматрао са неодобравањем себи равних, због чега је у овом периоду настао економски институт посредништва, тј посредничких агената који би у име свог клијента обаваљали послове. Ова династија је била позната по цветалој уметности у којој је настала једна од најпознатијих кинеских слика: „*Путовање кроз водопаде и планине*“ – Фан Куан.

Инвазија Монгола на Кину, као и унутрашњи сукоби су условили пропаст кинеске династије Сонг. **Династија Јуан (eng. Yuan, chi. 大元)** је династија којом се нећемо бавити, јер она суштински и није била кинеска, већ монголска што је узроковало некавалитетно вођене базе података и неправилности у функционисању јавних функција, па тако и немамо много поузданих информација које се тичу ове династије.

Са пропашћу „монголске Кине“, на власт је ступила **Велика Минг династија (eng. Ming, chi. 大明)** и она је била последња кинеска династија вођена од стране етничких Хан Кинеза. На челу династије налазио се цар Хонг(В)У, који је настојао да створи друштво самодовљних сеоских друштава којим би се владало на крут, непроменљив начин како би се загарантовала војна и финансијска помоћ царству. У овом тренутку, стајаћа војска кинеског царства је бројала преко милион људи, а морнаричке луке и докови су били највећи на свету. Током ове династије је Беиђинг постао престоница, а такође се изградио и Забрањени град (天安门). Описана као „једна од највећих ера друштвене стабилности и ажурних влада у историји људске цивилизације“ од стране Едвина Ришауера, Џона Фербенка и Алберта Крега, ера владавине Минг династије се огледала и у територијалним реформама чији је концепт био преузет из раније Јуан династије и усавршен тако да важи до дана данашњег, у мало измењеном саставу, у којем је **Кина подељена на 13 провинција, а касније и на 34 укључујући и Тајван. Испод нивоа провинције (sheng 省) налазиле су се префектуре (fu 府), затим потпрефектура (zhou 州), а најнижа територијална јединица је била округ (xian 縣), осим ове поделе постојале су и два метрополитска подручја, независна од провинције (jing 京), BeiJing и NanJing.** За разлику од претходних династија, од краја династије Хан, у ком је постојало три министарства и шест министара, Минг династија је формирала само један департман, тј. Секретеријат на челу са шест министара који су имали различите функције сличне данашњим министрима, пр. Министарство одбране, Министарство јавних радова,

Министарство финансија и слично. Неоконфуцијанизам који је потресао династију Сонг, сада је био прихваћен као званична филозофија од стране двора и кинеских уметника и филозофа, представља интересантан пример који потврђује правило „lead-lag phenomenon“ који смо помену горе у тексту. Пред крај династије Минг, владари су подигли порезе који су условили побуну кинеских сељака који нису могли да је плате, а како је побуна узела маха, последњи цар из династије Минг се обесио на дрвету у царској башти изван Забрањеног града које је живо и дан данас. И коначно, када је побуна успела, а Беиђинг преузет од стране војске побуњеника, власт је преузела последња кинеска династија - Ћинг (eng. Qing, chi. 大清, man. ᡩᠠᡳᠴᡳᠩ ᡤᡠᡵᡠᠨ)⁶

Под влашћу династије Ћинг, територија која је до тада постојала се утростручила, популација је са 150 милиона „скочила“ на 450 милиона људи, претежна мањина у склопу кинеске територије је била синизована и успостављена је интегрисана национална економија. Ова династија се такође назива и Манчу династија, с обзиром да етничко порекло ове династије није било Хан. Како би осигурали своју власт, владари су поставили високе функционере из редова свог етноса. Као и претходни владари, Ћинг династија се темељила на праву власти деривираном из политичке доктрине небеског мандата. За време ове династије написан је Велики Ћинг законик који је остао утицајан након комунистичке револуције, током немачки оријентисаног правног система, а касније и током совјетско оријентисаног правног система, тј. до дана данашњег са више од 1900 уредби. Централна власт се концентрисала у рукама цара који је председавао на свим од шест министарстава, јер је Секретеријат из династије Минг постао занемарљиво политичко тело. Концентрација власти се даље вршила на унутрашњи и спољашњи двор за битније и мање битне ствари, који су се налазили у Забрањеном граду. И како не би дозволили да управа постане ствар рутине, за сва питања од виталног значаја био је задужен унутрашњи двор, тј. Цар са својим саветницима и председницима министарстава. Нешто касније, такозваном „Касном реформом Ћинга“ установљен је и национални образовни систем који је сменио царске испите установљене још за време династије Танг, а десиле су се и друге реформе у војсци, администрацији итд. Битно је напоменути за даљу обраду текста да је Кина у овом периоду ратовала са Великом Британијом у ратовима који су се звали Опијумски ратови изазвани све већом потребом за кинеским

⁶ Манчу(Маџурски) језик и писмо, данас скоро потпуно изумро.

добрима као што су свила, процелан и друго. Велика Британија, која је у то доба била највећа империјална сила је сматрала да постоји дисбаланс у трговини и започела је рат са Ћинг династијом. Име ових ратова потиче од трговине опијумом од стране Источне Индијске Компаније (ВБ) и Кине (Хонг Конг), тј. кинеских трговаца опијумом који би зарађивали енормно богатство продавајући дрогу. Ово је узроковало огромну зависност кинеске популације, а последица тога је енглеска колонизација кинеских територија као што је Хонг Конг. Такође, Кина је изгубила и рат против Јапана, државе која је била сматрана од стране кинеских држављана за ништа више од обичне почетничке пиратске државе. Тимпре, горепоменуто војна реформа се десила након овога када је успостављена нова армија, промењене војне тактике и донето ново наоружање на челу са генералом **Јуан Шикај**, који је касније постао председник **републике Кине**(中華民國). Војне нестабилности, зависност од опијума, недостатак хране и многе друге околности су условиле ХсјинХаи (eng. Xinhai) револуцију, која је од Кине после 4000 година успешно направила републику и збацила са власти династију Ћинг, последњу династију у Кини. Међутим, Република Кина није трајала дуго, због унутрашњих проблема у политици коју је требало да заузме, као и проблеми који су пратили династију Ћинг. После смрти Јуана Шикај, Кина је све до након Другог светског рата имала проблема, као и један грађански рат између Куоминтанг – дотадашње владајуће партије у Републици Кини и Комунистичке партије. Куоминтанг је изгубио рат, а његови чланови су одбегли на Тајван и прогласили територију сувереном државом. Око овога се води полемика дан данас. Након Другог светског рата, након скоро потпуне победе у грађанском рату, завладала је Комунистичка партија Кине коју је **Мао Це Тунг** прогласио **Народном Републиком Кином** (1949-) са врха Забрањеног града, у ком је касније и сахрањен.

Године 1984, Кина и Велика Британија су потписале такозвани Сино-Британски заједнички споразум, који је ступио на снагу 1997. године и који је вратио Хонг Конг под управну власт Кине, међутим под условом да наредних 50 година, тај град има статус специјалне управне јединице, илити, аутономне покрајне, **што значи да ће 2047. године коначно, Хонг Конг бити правно-формално враћен у уставну територију НР Кине без привилегија специјалних управних региона.**

Слика 1. Енглеска премијерка Маргарет Тачер и кинески премијер Цао Зејанг потписују споразум

До дана данашњег, Мао Цетунг се налази на свакој новчаници Народне Републике Кине, као и на великој слици испред Забрањеног града. Комунистичка партија још увек влада Кином, а као што сам напоменуо на почетку, након треће генерације Кинеза у НР Кини, она је данас економски, политички и војно једна од најутицајнијих сила на свету.

Интересантна је историја државе Кине. Пуна успона и падова, уједињења и распарчавања, зависности и суверенитета. Можда је карактер из књиге „Три краљевства“ – Луо Гуангџонг најбоље описао оно што сам ја покушао у овом сегменту: „Свет под небесима има тежњу да се након дугог периода растројства уједини, а након дугог периода јединства разједини.“ (话说天下大势，分久必合，合久必分 - Huàshuō tiānxià dàshì, fēnjiǔbìhé, hé jiǔ bì fēn).

Модерно кинеско право

Као што смо већ доказали, модерно кинеско право је продукт вишемиленијумског развитка кинеске свести. Данашњи правни систем Народне Ребулике Кине, скраћено НР Кине, је дефинисан од стране њихове владе као „социјалистички правни систем“, али поред ове дефиниције, међутим, кинеско право је првенствено базирано на цивилном, континенталном праву и то посебно на немачком правном поретку. Овај правни систем матичне Кине се разликује од оног у Хонг Конгу, Макаоу, а како Србија није признала Тајван, и у Тајвану. Међутим за све ове земље, постоји правило усвојено од УН „Једна земља, два система“, а специфично за Тајван „Правило једне Кине“. Међутим други термин који се користи је „Две Кине“, с обзиром да се Тајван самопрокламује Републиком Кином и не признаје Народну републику Кину, а Народна република Кина на признаје Републику Кину, тј. Тајван, већ је сматра својом провинцијом, слично ситуацији између Србије и Косова и Метохије, осим што (прихваћена од стране УН) држава Косово не тврди да Република Србија није суверена држава. Иако овај други термин постоји, захтев за било какво успостављање дипломатских односа са НР Кином захтева признавање правила једне Кине и тиме на интернационалном нивоу се Република Кина зове Тајван, како је прописано у преамбули Устава Народне републике Кине, као и у члану 2 и 5 закона против сецесије.

Извори права

Документ највише правне снаге чини Устав из 1982. године, ревидиран неколико пута 1988, 1993, 1999 и 2004. године. Оно, као и остали уставни оквири и принципе владе као и права и обавезе кинеских грађана. Иако Устав гарантује слободу говора, јавно окупљање и слична природна права човека, интерпретација истих остаје у домену власти комунистичке партије и њихових вођа. За разлику од немачког Устава, кинески Устав не поставља генералне принципе по којима би свака правни акт морао да се води, већ принципе законодавства и уважавање и давање првенства законима регулише

Законодавно право НР Кине, који објављује и доноси Национални Народни конгрес ове државе што наводи члан 42 који каже:

„Моћ интерпретације националног закона ће бити поверено Сталном комитету Националног народног конгреса НР Кине (енг. Standing Committee of National People's Congress)“, а даље је наведено под којим условима она може то и да регулише, што указује да овакво регулисање закона није насумично. Одредбе међународних уговора су аутоматски инкорпориране у правни систем НР Кине и дерогирају сличне, националне одредбе које је пре тога имала, али НР Кина задржава право да прави уступке на одредбе донесене од стране тих међународних уговора.

Као и континентално право, кинеско право није прецедентно право, што значи да судске прецедентне пресуде нису обавезујуће за остале судове. Највиши суд у НР Кини представља Врховни народни суд и не постоји случај који би приморао ту установу да ограничи своје одлуке на реалне случајеве, тимпре тај суд не издаје генералне интерпретације закона. У пракси, нижи судови се труде да поштују неформалне интерпретације права виших судова. Виши судови, онда, имају могућност ревизије одлука нижих судова што значи да могу да покрену поступак по коме се легалност пресуде донесене од стране нижих судова испитује. За разлику од осталих правних система, који имају јасну расподелу моћи, кинески правни систем не омогућава судству управни спор који би поништио неки закон или уредбу донету од законодавног или извршног тела. Међутим, према управном процесном праву НР Кине, у ретким случајевима нпр. ако је закон контрадикторан неком другом закону, судови имају право да учине неке одлуке владе неважећим, након чега се према законодавном праву НР Кине тражи интерпретација Националног народног конгреса. Тимпре се може рећи да судови у НР Кини нису извори права. Поред овога, правни часописи и лична залагања могу бити извори права.

Државно уређење и структура власти

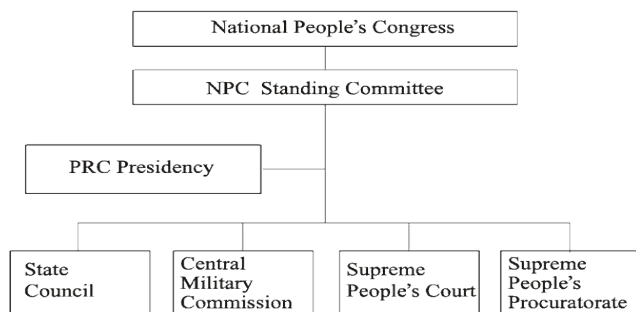
Према облику владавине, НР Кина је, као што и име каже народна република, по облику политичког поретка, НР Кина је посредничка демократска држава, иако западни, као и неки кинески експерти на ову тему тврде да је тако само на папиру, због велике моћи Комунистичке партије. Према облику државног уређења, НР Кина је унитарна,

децентрализована држава са пуно провинција и неколико специјалних управних региона. Према облику државне власти, НР Кина председничко-парламентарни систем.

Подела власти у НР Кини

За разлику од система поделе власти у западним државама, Централна Влада НР Кине је подељена у више од три огранака:

1. Председник
2. Извршно тело – Стални комитет (Централна народна Влада) на челу са премијером
3. Законодавно тело – Национални народни Конгрес НР Кине
4. Војни огранак – Народна ослободилачка армија
5. Судство – Врховни народни суд НР Кине
6. Полицијско-надзорни огранак – Врховни народни прокураторат НР Кине

Слика . Визуална подела власти у НР Кини (ужа подела)

Председник

Председник НР Кине (тренутно Хси Ђинпинг) мора да буде кинески грађанин са пуном правном способношћу преко 45 година старости. Бира га Национални народни конгрес НР Кине на 5 година и углавном два мандата по поновном бирању, међутим од 2018, не постоји ограничење на поновне мандате председника. Национални народни конгрес, такође, може да смени председника простом већином гласова (члан 62 и 63, Устава НР Кине).

Номинује га Пресидијум НР Кине - извршно тело Национални народног конгреса, а који чине 178 чланова високих званичника разних државних и друштвених организација. У случају да председничко место остане празно, наслеђује га потпредседник, а у колико оба места остану празна, председник постаје председавајући члан Сталног комитета Националног народног конгреса НР Кине (Стални комитет је тело које заступа конгрес у размаку од 5 година од једне седнице до друге).

Председничка власт и обавезе су врло лимитирани. Он проглашава законе, може да изабере и отпусти премијера, као и чланове државног савета, тј. Владе. Има моћ председничког помиловања, проглашавања ванредног стања, налагања опште мобилизације и издавања националних почести. Поред тога, председник може да бира и смењује амбасадоре при страним земљама, да потписује и укида међународне споразуме. Међутим, за све ово му је потребно одобрење Националног народног конгреса.

Једино за шта председник није дужан да пита конгрес јесу државне посете, које по Уставу НР Кине, нису под надлежношћу конгреса. Суштински, председник је симболична титула без било које озбиљне извршне моћи. Међутим, од 1993. године, председник НР Кине је такође и генерални секретар Комунистичке партије, тј. партије која има апсолутну већину у конгресу, што председнику даје велики утицај.

Државни савет или Централна народна влада

Државни савет је по Уставу, шеф управне власти НР Кине. То је тело које чине министри, шефови различитих комисија, Централна банка и Државни уред за ревизију, премијер, који је уједно и председавајући, извршни заменик премијера, три остала заменика премијера, 3 државна саветника, као и власници највећих компанија у НР Кини – укупно 35 чланова. Политика НР Кине показује да постоје три полуге моћи. Комунистичка партија НР Кине, Централна банка и Народна ослободилачка армија (енг. People's Liberation Army – PLA). Државни савет се састаје на сваких 6 месеци, а између тога (као и Народни конгрес), заступа га Стални комитет који заседа на недељном нивоу. Стални комитет чине премијер, извршни заменик премијера, три друга заменика премијера и пет државних саветника од којих 2, тренутно, представљају и по једно министарство. Сваки од заменика премијера надгледа једну управну област, а државни саветници обављају

дужности наложене од стране премијера. Постоји 21 министарство, три комисије, Централна банка и Државни уред за ревизију, од којих је свако задужено за један посебан сектор:

- 1) Министарство спољних послова
- 2) Министарство одбране
- 3) Министарство образовања
- 4) Министарство науке и технологије
- 5) Министарство индустрије и информисања
- 6) Министарство јавне безбедности
- 7) Министарство државне безбедности
- 8) Министарство цивилних делатности
- 9) Министарство правде
- 10) Министарство финансија
- 11) Министарство људских ресурса и друштвене безбедности
- 12) Министарство природних ресурса
- 13) Министарство становања и урбано-руралних послова
- 14) Министарство екологије и околине
- 15) Министарство транспорта
- 16) Министарство водених ресурса
- 17) Министарство пољопривреде и села
- 18) Министарство пословања
- 19) Министарство културе и туризма
- 20) Министарство ветерана
- 21) Министарство за управљања ванредним ситуацијама
- 22) Комисија за развој и реформисање
- 23) Комисија за државне етничке послове (бави се националним мањинама)
- 24) Комисија за јавно здравље
- 25) Централна банка
- 26) Државни уред за ревизију

Иако Државни савет управља министарством одбране, не контролише Народну ослободилачку армију, већ то ради Централни војни комитет. Државни савет је формално одговоран Националном народном конгресу и Сталном комитету за широк спектар функција које обавља подједнако на локалном и националном нивоу, а номинално наступа на основу овлашћења Националног народног конгреса НР Кине. Стални комитет и Комунистичка партија Кине су уско повезани. Иако је некадашњи премијер, горепоменути, Џао Зејанг (*слика 1*) покушао да смањи повезаност између ова два ентитета, ови напори су одбачени девесетих година двадесетог века. Као шеф управне власти у НР Кини, Државни савет има одговорност да издаје управне мере, одлуке и наређења, као и да надгледа њихово извршавање / имплементацију.

Дужан је да издаје законске нацрте Националном народном конгресу или Сталном комитету, да дефинише економски план и државни буџет који се касније предаје на разматрање конгресу. Државни савет је центар за сваку иницијативу управе на свим нивоима. Како је приоритет управе последњих деценија био економски просперитет, Државни савет је тимпре добио још већи значај и утицај.

Национални народни конгрес НР Кине

Национални народни конгрес НР Кине (од сад ННК) је национално законодавно тело НР Кине. Оно је правно-формално шеф државе, тј. тело са највећом правном моћи. Има 2980 чланова (2018. године) што га чини највећим парламентарним телом на свету. Посланици се бирају на основу ранкирајућег репрезентативног изборног система⁷ на по пет година. По кинеском Уставу, ННК је једнодоман са влашћу да доноси законе, надгледа делатности Државног савета и бира високе званичнике као што су председник и сл. Међутим, ово тело никада није одбило предлоге и захтеве Државног савета због чега се сматра да је оно *de facto* и нема превелику моћ у односу на Комунистичку партију НР Кине.

Састав ННК се бира на пет година и заседа сваког пролећа, у главном од 10 – 14 дана. Поента годишњих заседања је преглед учињеног између два заседања као и

⁷ Ранкирајући репрезентативни систем представља хијерархијски начин бирања у коме се само чланови локалних конгреса бирају директно, а на свим вишим нивоима се бира посредно.

изношење нових планова за будућност грађанима. У теорији, ННК је највише орган власти у НР Кине. Постоје четири основне функције ННК и то су:

- Спровођење амандмана на Устав и надгледање извршавања тог амандмана.

Само ННК има моћ да спроводи амандмане на Устав и то по предлогу Сталног комитета, или 1/5 посланика у ННК. Да би се амандман усвојио, потребна је квалификована већина од 2/3 укупних посланика.

- Промене закона који се тичу криминалних преступа, цивилних делатности, државних органа и другог.

- Бирање чланова централних државних органа
- Решавање битних државних проблема

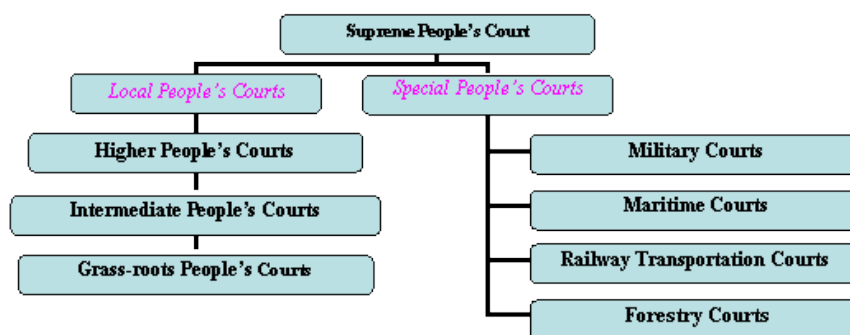
Ова надлежност укључује испитивања и одобравање извештаја о плану економског и друштвеног напретка, као и надгледање имплементације тог плана, извештај Централне банке и другог. Примера ради, ова надлежност се такође огледала и код успостављања специјалног административног региона Хонг Конг и Макао. Успостављање Хаинан провинције и Чонгћинг општине. Изградња пројекта „Три клисуре“ је такође била под надлежношћу ННК.

Један битни уставни принцип (*Члан 8, Законодавно право НР Кине*) је да нека активност може да постане криминална само ако појединац или група прекрши закон донет од стране ННК и да једино санкцијом прописаном у закону преступници могу бити кажњени, а да остали органи власти немају право да криминализују неко деловање нити да својевољно одређују санкције. Овај принцип се нпр, користио како би се „образовање или поправљање кроз рад“ довело у питање. То је био закон који се користио да **осумњичени** мањи преступници буду задржавани у притвору. Међутим, како се пресуда додељивала без учешћа суда, већ као полицијски извршни акт, ово се често користило да се и политички дисиденти затворе и до три године. Ова пракса је 2013. године укинута.

Судство

У ужем смислу судство НР Кине се односи на систем Народних судова. Међутим, у ширем смислу, у судство не спадају само судови, већ и неке делатности Народних прокуратора и и органе јавне безбедности. Орган јавне безбедности је један огранак извршне власти, док су судска власт и власт Народноих прокуратора засебне (сл. на стр. 19). Судије и прокуратор-генерале бира конгрес адекватан нивоу судије и прокуратора, дакле врховне судије и прокуратор-генерале бира ННК, ниже судије и прокуратор-генерале бирају нижи (локални) конгреси итд.

Сваки суд има председника кога бира конгрес на адекватном нивоу, који председава колегијумом судија у суду. Народни судови су органи који врше судску моћ у име НР Кине. Према природном закону и Уставу НР Кине, кинеско судство се карактерише као систем „четири нивоа судова и 2 степена пресуде“. Судски ауторитет се базира на хијерархији судова приказаној на следећој слици:

Слика 3, Гранато расподељена хијерархија судова у НР Кини

Дакле постоје локални Народни судови и специјални Народни судови. Први ниво је „Grassroots“⁸ народни суд, затим иде Средњи народни суд, Виши народни суд и на крају Врховни народни суд. Што се тиче правних лекова као што су жалбе на пресуду, постоје два начина да пресуду донесе надређени суд оном који је досудио првостепену пресуду. Први је да осуђени поднесе жалбу, а други је да Народни прокураторат поднесе протест на жалбу. Другостепена пресуда је пуномоћна, и није могуће жалити се на њу.

⁸ Grassroots је метафора за обичне људе скована од стране сенатора Алберта Цермаје Беврица из Индијане, 1912 године.

Једина могућност да се пресуда промени јесте у колико неки виши суд преузме случај, рецимо због битности случаја за јавни ред. У том случају, пресуда вишег суда дерогира пресуду нижег и постаје пуномоћна.

Врховни суд НР Кине

Врховни суд НР Кине је највиша апелациона инстанца који надгледа и прави процедуре пресуђивања за све ниже судове, локалне и специјалне. Чине га 340 судија подељених у трибунале за појединачне случајеве. Врховни суд, поред давања другостепених пресуда на апеловане пресуде Вишег народног суда има и следеће функције:

- Суђење првостепених случајева који су по закону стављени под надлежност Врховног народног суда, као и оним на које је Врховни народни прокураторат приложио протест на основу процедура надгледања случајева. Ове одлуке су сада пуноснажне без могућности жалбе.

- Досуђивање смртних казни;
Кина је једна од 55 земаља (28%) која је у правној пракси и даље задржала смртну казну стрељањем. Она је такође држава са најчешћим досуђивањем смртних казни, чак 68% од укупног броја смртних казни додељених у свету. (2010, *Amnesty International*)

- Надгледање рада нижих локалних и специјалних судова на свим нивоима (слика 3);

- Понављање саслушања или додељивања истог нижим судовима већ пресуђених случајева у случају да је откривена грешка при процедури суђења или грешка при процени казне.

- Давање одобрења за пресуде случајева за које криминогени фактори којим су условљени нису дефинисани у кривичном закону НР Кине.

- Давања објашњења конкретне примене закона при процесу суђења, иако ово није обавезно.

Нижи судови имају стандардне надлежности судова и хијерархија се прави по стварној и месној надлежности.

Народни прокураторат НР Кине

Прокураторат нема буквалан превод на српски језик, чак је и термин који се користи позајмљен из латинског језика. Суштински прокураторат значи завод за кривично гоњење. Овом сегменту ћу се мало више посветити, јер западно од Азије, ретко која држава примењује овакву или сличну политику рада. **У већини држава је полиција служба јавне управе која делује само по налогу извршних аката суда или управне власти**, међутим, у Кини она дела и **по налогу Народних прокуратората**, а по неким наводима суштински представља исту ствар (*Џорџ Гинсбург и Артур Станке*).

Народни прокураторат НР Кине је вишенаменски државни орган са основном сврхом правног надгледања јавности и других државних органа. Народни прокураторати НР Кине пријављују своје делатности конгресу и Сталном комитету на адекватном нивоу, примера ради: Врховни народни прокураторат извештава ННК и Стални комитет ННК-а о својим делатностима као што и прихвата њихов надзор. Основне функције Врховног народног прокуратората, мада их има више него што је наведено, али због концизности рада представљене су само најбитније, су:

- Изражавање лидерства пред локалним и специјалним Народним прокураторатима и одређивање оквира рада и политику кривичног гоњења.
- Истраживање проневера, подмићивања, кривичних дела против демократских права грађана, запостављање службене дужности и осталих прекршаја по кривичном закону НР Кине;
- Изражавање моћи кривичног гоњења у озбиљним криминалним случајевима, као и одобравање кривичних гоњења нижим Народним прокураторатима (случајеви под њиховом месном надлежношћу) и полицији.
- Упућивање протеста Врховном народном суду на пресуде које су постале пуномоћне, а у питању је била грешка у раду или пресуди;
- Прикупљање оптужба, жалби и извештаја цивилног становништва;
- Предлагање планова за реструктурирање националног тужилачког система и надгледање имплементације ових планова; промовисање норми за технички рад, испитивање, потврђивање и преглед материјалних доказа органима тужилаштва у земљи;

- Учествовање у управљању, испитивању и разматрању начелника и заменика главног прокуратора, посебних прокуратора и прокуратора покрајина, аутономних региона и општина; непосредно извештавање пред Централном Владом и изношење предлога Сталном комитету Народног конгреса о именовању или уклањању ових главних прокуратор-генерала; изношење предлога Сталном комитету ННК-а за смену главних прокуратор-генерала, заменика главних прокуратор-генерала и прокуратор-генерала на подређеним нивоима;
- Интерпретација судских аката на основу закона НР Кине.

Врховни народни прокураторат има више департмана који се појединачно баве ставкама горенаведеним. Суштину Народног прокуратората најбоље можемо видети у члановима 28, 29 и 30 Заједничког програма кинеске Народне саветодавне конференције из 1949. године:

- *„Народни прокураторат биће тело највише надзорне моћи које ће се старати о строгм извршавању правних норми од стране свих чланова и службеника влада, као и цивилног становништва“.*
- *„Народни прокураторат ће се састојати од прокуратор-генерала његових заменика и осталих чланова“.*
- *„Организациона правила . . . ће бити утачена од стране Централне народне владе – Државног савета“.*

Иако се доста тога променило између те конференције и данас, суштина ове институције је остала непромењена. Битан податак је да чланове Народног прокуратората бира, као што може и да смени, Централни комитет Комунистичке партије НР Кине, и да, као и Народни суд, овај орган власти нема јурисдикцију над територијом Хонг Конга и Макаоа, за сада, с обзиром да они имају другачије правне системе (Хонг Конг – англосаксонски правни систем; Макао – португалска правна традиција) и да им је дат специјалан управни аутономни статус, а као што смо поменули горе Хонг- Конг ће постати пуноправан део НР Кине 2047. године.

Централна војна комисија

Централна војна комисија је термин који се користи за два паралелна тела **националне одбране** – Централна војна комисија НР Кине (партијски орган под управом Централног комитета Комунистичке партије) и Централна војна комисија Комунистичке партије НР Кине (централни државни орган под управом ННК-а, која представља војни огранак државне власти у НР Кини; *слика 2.*). Ово тело управља и командује Народном ослободилачком армијом, познатијом под енглеском скраћеницом PLA (*People's Liberation Army*), Народном оружаном полицијом – PAP (*People's Armed Police*) и Милицијом под надзором Сталног комитета ННК-а. Номинално, Централна војна комисија се сматра Врховним телом војне управе, а њен председник, кога бира ННК, је врховни генерал наоружаних јединица. Иако би по Уставу контрола и управа Централне војне комисије требало да буде у рукама ННК-а, у стварности, како наводи ВВС, контрола и управа су у рукама Централне војне комисије **Комунистичке партије НР Кине**. Обе ове паралелне комисије су суштински једна комисија са истим члановима направљена тако да одговара и држави и партији. Обема комисијама је председник Хсји Ђинпинг, тренутни кинески председник. Тела/о се састоји од 11 чланова у главном врховних генерала, али и највиших чланова Комунистичке партије НР Кине како би се осигурала лојалност војске партији и држави и тиме сачувао тренутни политички и друштвени поредак.

Ова комисија тренутно управља са 6.8 милиона људи, а уз проглашење опште мобилизације са око 619 милиона људи (*број је апроксимиран према демографском извештају Уједињених нација*).

Закључак

Кина је држава са дугом правном традицијом, чврстом социјалном политиком и одлучним носиоцима врховне власти. По иницијативи тренутног кинеског председника Хејџи Ђинпинга, кинеска влада врши велике напоре у отклањању корупције у држави као целини, омогућавању веће демократске слободе појединаца и група. Кина данас има 9 признатих политичких партија, премда је број њихових чланова занемарљив у поређењу са Комунистичком партијом НР Кине. Да ли Кина има простора за рад и побољшавање у виду омогућавања слободе демократског изражавања и изражавања осталих природних права? Одговор на то је – Да! Свакако, прихватањем западних утицаја, постепено, Кина слуги да постане *de facto* оно што је прописано Уставом из 1982. године и тиме отклони недоумице које данас постоје. Али, још је битније питање – **да ли и ми можемо да научимо нешто од Кине?** Иако можда нисмо свесни тога, филозофија кинеских мудраца који су обликовали њихов традиционални правни систем, као и утицали на изразу модерног, утицали су и на нас. Аспирације које су гајили Кинези хиљадама година, гајили смо и ми, а то су: мир, стабилност и напредак. Оно што ми можемо научити од њих јесте стрпљење и свест да се ствари константно мењају, било људи, владари или правни поредак.

中国是一个拥有悠久法律传统，坚定的社会政策和决定性的最高权力的国家。在现任中国国家主席习近平的倡议下，中国政府正在努力消除全国的腐败现象，为个人和团体创造更大的民主自由。中国今天有九个公认的政党，尽管其成员资格与中国共产党相比微不足道。中国在实现民主言论自由和表达其他自然权利方面是否有工作和改善的空间？答案是 - 是的！当然，通过逐渐接受西方的影响，中国准备真正成为 1982 年宪法规定的事实，从而消除了当今存在的疑虑。但更重要的问题是 - 我们能从中国学到一些东西吗？虽然我们可能没有意识到这一点，但是塑造我们传统法律制度的哲学以及影响现代法律制度创建的中国圣人也影响了我们。我们也培养了几千年来培养中国人民的愿望：和平，稳定和进步。我们可以从他们身上学到的是耐心和意识，无论是人，统治者还是法律秩序，事情都在不断变化

У нади да ће неко некад са ПФК знати да прочита ово на кинеском.

Референце

1. World Bank Group (June 2018: Global Economic Prospects “The Turning of the Tide”) Flagship Report (12/10/2018)
2. Michael Loewe, *History Today*, 2007. (1/11/2018)
3. <http://www.lawinfochina.com/Legal/index.shtm> (1/11/2018)
4. https://www.ducksters.com/history/china/xia_dynasty.php (1/11/2018)
5. <http://pages.ucsd.edu/~dkjordan/chin/chinahistory/ChinaPeriods.html> (1/11/2018)
6. https://www.ancient.eu/Zhou_Dynasty/ (2/11/2018)
7. *Modern Intellectual History*, 3, 1 (2006), страница 137–165 ©2006 Cambridge University Press doi:10.1017/S147924430500065X Printed in the United Kingdom modernity against modernity: *Wang Hui’s critical history of Chinese thought** (22/10/2018)
8. https://www.ancient.eu/Qin_Dynasty/ (5/11/2018)
9. <https://www.britannica.com/topic/Qin-dynasty> (5/11/2018)
10. <https://www.britannica.com/biography/Han-Feizi> (8/11/2018)
11. <https://web.archive.org/web/20170417235658/http://www.historytoday.com/michael-loewe/china%E2%80%99s-first-empire> (8/11/2018)
12. https://www.ancient.eu/Han_Dynasty/ (8/11/2018)
13. Michael Loewe, *Cambridge History of China: Volume I: the Ch'in and Han Empires, 221 B.C. – A.D. 220*, Cambridge: Cambridge University Press, страница. 545–607 (12/11/2018)
14. *Changing Images of Man*, SRI International/ The Center for the Study of Social Policy, 1982. O. W. Markley (12/11/2018)
15. *Book of Jin*, vol. 1-6 (12/11/2018)
16. https://www.ancient.eu/Sui_Dynasty/ (30/11/2018)
17. <https://www.britannica.com/topic/Sui-dynasty> (10/12/2018)
18. *Book of Sui*, Wei Zheng, (656 AD) (10/12/2018)

19. Ebrey, Patricia Buckley; Walthall, Anne; Palais, James B. (2006), *East Asia: A Cultural, Social, and Political History*, Boston: Houghton Mifflin, ISBN 978-0618133840 (10/12/2018)
20. https://www.ancient.eu/Tang_Dynasty/ (17/12/2018)
21. John W. Chaffee, Denis Twitchett, *The Cambridge History of China: Volume 5, The Five Dynasties and Sung China, 960–1279 AD, Part 2*, Cambridge University Press, 5 Mar 2015, McKnight, Brian, "*Chapter 4: Chinese law and the legal system*" (17/12/2018)
22. McKnight 1992, страница 155–157 (McKnight, Brian E. (1992), *Law and Order in Sung China*, Cambridge: Cambridge University Press) (12/1/2019)
23. https://www.ancient.eu/Song_Dynasty/ (12/1/2019)
24. Zhang Wenxian. "*The Yellow Register Archives of Imperial Ming China*". *Libraries & the Cultural Record*, Vol. 43, No. 2 (2008), страница 148–175. Univ. of Texas Press. Accessed 9 October 2012. (12/1/2019)
25. Edwin Oldfather Reischauer, John King Fairbank, Albert M. Craig (1960) *A history of East Asian civilization, Volume 1. East Asia: The Great Tradition*, George Allen & Unwin Ltd., quoted in C. Simon Fan (2016) *Culture, Institution, and Development in China: The Economics of National Character*, Routledge, страница 97 ISBN 978-1-138-18571-5 (12/1/2019)
26. Jowett, Philip. (2013) *China's Wars: Rousing the Dragon 1894-1949* (Издање Блумзбери, 2013) (14/1/2019)
27. <https://www.loc.gov/law/help/legal-research-guide/china.php> (14/1/2019)
28. <https://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/legislation-law-chinese-and-english-text> (21/1/2019)
29. <https://scholar.smu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3447&context=til> (21/1/2019)
30. <https://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/chinas-constitution> (21/1/2019)
31. <https://olemiss.edu/courses/pol324/chnjudic.htm> (22/1/2019)
32. http://www.npc.gov.cn/englishnpc/stateStructure/2007-12/06/content_1382076.htm (23/1/2019)

33. http://www.npc.gov.cn/englishnpc/stateStructure/2007-12/06/content_1382077.htm (23/1/2019)
34. The Genesis of the People's Procuratorate in Communist China 1949-1951
35. Ginsburgs, G., & Stahnke, A. (1964). *The Genesis of the People's Procuratorate in Communist China 1949-1951*. The China Quarterly, (20), 1-37. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/651710> (24/1/2019)
36. BBC, "How China is Ruled: Military Affairs Commission", (1/24/2019)
37. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=china (1/24/2019)
38. <http://www.worldometers.info/world-population/china-population/> (1/24/2019)